

УДК 347.73

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.6.33>**Тетяна Татарова,**

канд. юрид. наук, докторант

Національної академії внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ КОНТРОЛЮ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ ФІНАНСАМИ

У статті йде мова про погляди фахівців на визначення дефініції «контроль», а також її етимологію. Окрім того, висвітлюються думки вчених у сфері державного управління, управління процесами на місці контролю в системі управління. Указується, що поняття «контроль» трактувалося досить широко протягом різних епох, а також має різноманітне походження. Наголошується, що під час розкриття сутності контролю науковці використовують диференційований підхід, себто все залежить від сфери наукового дослідження. Також аналізується зміст поняття «контроль» у широкому та вузькому значеннях. Зазначається, що часто науковці розглядають контроль лише як перевірку (В. Суйц, Е. Петрова, Р. Марченко, Л. Барінова), однак це поняття має глибший зміст. Воно може реалізовуватися у вигляді перевірки виконання рішень, що прийняті, а також як прояв відповідності стану речей і плану (Л. Зверенчук). Однак акцентується увага, що не висвітлюється одна з головних рис контролю (можливість впливу на фінансово-господарські потреби). Зауважується на думках дослідників щодо багатоплановості контролю як явища. Підходи науковців свідчать про розгляд цього явища лише в контексті власного наукового напрямку (філософії, управління тощо). Також розкривається зміст контролю як загальної функції управління, контроль постає однією з найважливіших функцій державного управління й займає кінцеву позицію в системі управлінських функцій. Розкриваються стадії контролю як процесу, зміст контролю функції управління (чотири функції з висвітленням їх змісту й завдань, що перед ними ставляться). Зроблено висновок, що розуміння місця контролю в системі державного управління неможливе без поняття функції державного управління. Так, контроль варто розглядати, по-перше, як заключну стадію процесу управління, основою якої є механізм зворотного зв'язку, а по-друге, як невід'ємний складник процесу прийняття й реалізації управлінських рішень, що підпорядкований цілям і завданням процесу управління.

Ключові слова: контроль, структура, стадії, функції, теорія управління.

Постановка проблеми. Кожна держава реалізує завдяки розгалуженому державному апарату власні функції та повноваження. Звісно, ефективність утілення в життя державної політики залежить від багатьох багатограних і складних факторів. Однак необхідно зауважити, що прозорість, ефективність діяльності органів влади, а також регуляторні функції держави неможливі без такого поняття, як контроль. Створення дієвої та реально працюючої системи контролю є метою органів державної влади будь-якої країни. Тому вважаємо відповідну проблематику досить актуальною особливо в ситуації викорінення корупції та побудови ефективного державного апарату.

Проблематику змісту й поняття контролю в державному управлінні вивчали такі дослідники: О. Андрійко, Л. Гуцаленко, Є. Калюга, В. Комаров, Н. Маринів, В. Мартем'янов, Л. Савченко та інші.

Метою статті є зіставлення поглядів науковців на поняття, зміст, структуру, стадії та функції контролю у сфері державного управління.

Виклад основного матеріалу. Контроль – невід'ємний складник управлінської діяльності, чинник підвищення її ефективності й подальшого вдосконалення. Саме слово «контроль» має латинські корені, адже, як відомо з історії, ще за часів Августа Октавіана в усіх провінціях Стародавнього Риму було створено фінансові установи, до компетенції яких належав контроль щодо своєчасності надходження податків, оцінювання й визначення податкових внесків общин [23, с. 314].

Загалом поняття «контроль» має різноманітне походження і трактування. Від французького слова «controle» контроль означає: 1) перевірку, а також спостереження з метою перевірки і 2) систему органів, що здійснюють таку перевірку, – контролерів [20, с. 256]. З англійської «контроль» може вживатися в таких значеннях, а саме: по-перше, перевіряти, по-друге, вимагати звіту, по-третє, стримувати й направляти свободу дій.

У Тлумачному словнику В. Даля зазначено, що контроль – це облік, перевірка рахунків, звітності [6]. Словник української мови формулює контроль як перевірку, облік

діяльності кого-небудь або чого-небудь, нагляд за кимось, чимось [21, с. 271]. Український словник іншомовних слів Мельничука характеризує контроль не лише як перевірку, облік, спостереження за чим-небудь, а і як заключну функцію управління [11]. Також словник української мови додає ще одне визначення цього поняття – перевірка відповідності контрольованого об'єкта встановленим вимогам [12].

Учені під час опрацювання питання про сутність контролю використовують диференційований підхід, що залежить від сфери наукових знань, у яких проводяться дослідження. Тому наявність різних суджень на одну й ту ж проблему віддзеркалює складність і багатогранність цього явища. Разом із тим аналіз і синтез цих поглядів дає можливість глибоко дослідити категорію «контроль».

Отже, зміст поняття «контроль» варто проаналізувати у вузькому й широкому тлумаченні.

У наукових джерелах розповсюджено погляд на контроль тільки як на перевірку кого– й чого-небудь. В. Суйц досліджує контроль як систему спостережень і перевірок чого-небудь [9; 22, с. 18]. Такої ж думки дотримуються Е. Петрова, Р. Марченко, Л. Барінова, наголошуючи, що контроль є однією з найголовніших функцій соціального управління, зміст у тому, що суб'єкт управління реалізовує облік і перевірку того, як керований об'єкт утілює його вказівки [9; 19, с. 117].

Трохи глибший зміст у термін «контроль» укладає Л. Зверенчук, який уважає, що поняття «контроль» може реалізовуватися у двох напрямках. По-перше, контроль як перевірка виконання прийнятих рішень і дотримання визначених обмежень. Таке формулювання акцентує функціональне призначення контролю, виникнення його на етапі прийняття рішення й у процесі його реалізації. По-друге, поняття позначається як прояв відповідності дійсного стану запланованому [8, с. 33], тобто наголошується інформаційна спрямованість контролю. У цьому формулюванні є важливий момент, що підкреслюється єдністю контрольної функції на стадії прийняття рішень і їх виконання. Разом із тим контроль аналізується як спосіб, механізм порівняння результатів із завданнями [9].

Такий підхід до формулювання контролю приховує найважливішу його рису, а саме можливість і необхідність дієвого впливу на фінансово-господарські процеси, що відбуваються.

Отже, настільки вузького розуміння сутності контролю загалом, безумовно, недо-

статньо. Практика показує, що контроль не реалізує призначеної йому ролі.

В. Афанасьєв досліджує контроль у площині ухвалення рішення й подає таку дефініцію контролю, як спостереження та перевірка відповідності діяльності процесу об'єкта прийнятим управлінським рішенням, а саме законам, планам, нормам, стандартам, правилам, наказам тощо; прояв результатів впливу суб'єкта на об'єкт, допущених відхилень від вимог управлінських рішень, від прийнятих принципів організації й регулювання. Знаходячи відхилення та їх причини, працівники контролю означають шляхи коректування організації об'єкта управління, засоби впливу на об'єкт з метою подолання відмінностей, усунення перешкод на шляху найкращої діяльності системи [2, с. 33; 9].

У цьому формулюванні прослідковується не тільки комплексне трактування контролю, а й доволі повний набір першорядних категорій, за допомогою яких можна відобразити й збагнути таке складне явище, як контроль. Серед таких категорій є контрольна діяльність, норми контролю, об'єкт і суб'єкт контролю тощо.

Л. Крамаровський відзначив спрямованість контролю на вчасне й повне виявлення розбіжностей від норми функціонування, установлення місць їх виникнення, мотивів і винуватих виконавців, а також надання допомоги для подолання тих недоліків, що утворюються [14, с. 78]. На нашу думку, дуже важливою є підкреслена автором позитивна, конструктивна роль контролю, оскільки контроль найчастіше пов'язується тільки з негативними сторонами та наслідками діяльності контрольних органів.

Е. Кочерин трактує поняття контролю як системне багатопланове явище, яке варто досліджувати у трьох основних площинах:

1) контроль як системна й конструктивна діяльність керівників, органів управління, одна з основних управлінських функцій, тобто контроль як діяльність;

2) контроль як завершальна стадія процесу управління, серцевиною якою є механізм зворотнього зв'язку;

3) контроль як невід'ємний складник процесу прийняття й реалізації управлінських рішень, що безупинно бере участь у цьому процесі від його початку до його завершення [9; 13, с. 53].

У цьому визначенні відображено найбільш важливі риси, властиві контролю.

Фахівці з теорії управління виокремлюють три стадії управлінської діяльності (планування й визначення цілей; організація виконання прийнятого рішення; контроль виконання), тлумачать контроль як

особливу стадію управлінського циклу. На нашу думку, подібний підхід, відображаючи тільки одну грань аналізованого явища, не може претендувати на наукову повноту.

Поняття «контроль» пов'язане з усіма сферами людської діяльності й тому розглядається в механізмі управління як багатоланкова, багаторівнева система. Контроль – це процес, за допомогою якого визначається правильність прийнятих рішень, забезпечується досягнення поставлених цілей і завдань. Процес контролю складається з установки стандартів, вимірів фактично досягнутих результатів і проведення коректувань у тому випадку, якщо досягнуті результати істотно відрізняються від установлених стандартів [17, с. 255].

У науковій і практичній діяльності термін «контроль» є досить часто вживаним, проте наявні в науці підходи свідчать переважно про особливості розгляду цього феномена через призму інтересів представників різних наукових напрямів – філософських, управлінських, політичних, правових тощо. Контроль може розглядатися як один із елементів здійснення державного управління, як специфічна правова форма, як метод чи принцип діяльності державних органів, що має свої функції, а саме функції коректування, соціальної превенції та правоохорони [5, с. 110–115].

Деяко інший погляд на контроль поділяють окремі вчені, а саме розглядають його як процес. Зокрема, Н. Хімічева зазначає, що «фінансовий контроль – це контроль за законністю й доцільністю дій у галузі утворення, розподілу й використання грошових фондів держави та суб'єктів місцевого самоврядування з метою ефективного соціально-економічного розвитку країни. При цьому значення фінансового контролю виражається в тому, що під час його проведення перевіряються, по-перше, дотримання встановленого правопорядку в процесі фінансової діяльності державними й громадськими органами, підприємствами, установами, організаціями, громадянами, по-друге, економічна обґрунтованість та ефективність здійснюваних заходів, їх відповідність завданням держави. Отже, він слугує важливим способом забезпечення законності й доцільності проведеної фінансової діяльності» [25, с. 83].

Дослідження теоретичних проблем контролю викликає необхідність застосування нових підходів під час розгляду таких його компонентів, як суб'єкт, об'єкт і види контролю.

Логіка дослідження змісту контролю як виду управлінської діяльності, як елемента управління припускає насамперед аналіз

більш загального поняття – змісту контролю як загальної функції управління. Співвідношення тут таке ж, як між загальним і частковим.

Визначення місця контролю в системі державного управління неможливе без визначення безпосередньо функцій державного управління. Поняття функції державного управління, на наш погляд, найбільш конкретно сформульовано Н. Нижник: функція державного управління – це специфічний за предметом, змістом і засобами забезпечення цілісний управляючий вплив держави, у якому можна не лише виділяти й описувати функції державного управління, а й аналізувати розподіл кожної функції державного управління «по вертикалі» й «по горизонталі» державних органів, тобто функціональну структуру державного управління [18, с. 83].

Першим науковцем, який сформулював загальну систему управлінських функцій, був А. Файоль. Саме йому належить думка, що управляти – означає передбачати, організовувати, розпоряджатися, координувати й контролювати [24, с. 83]. Сучасна теорія державного управління розширила схему функцій, яку розробив А. Файоль ще на початку ХХ ст. Проте дослідники державного управління по-різному визначають систему управлінських функцій. Так, Б. Гаєвський до основних функцій управління зараховує прогнозування, програмування, планування, регулювання, координацію і контроль [4, с. 33]. Уважаємо, що основною функцією управління обов'язково має бути визнана й функція організації. Серед теоретиків державного управління організацію як управлінську функцію досліджували Г. Туманов, Ю. Козлов, а найбільш глибоко Є. Кубко, який дійшов висновку, що організація – це функція управління, що сприймається не як стадія, а як частина змісту самого управлінського процесу [15, с. 110]. Отже, проаналізувавши наукові праці з проблем визначення функцій управління, вважаємо, що система управлінських функцій має таку структуру:

1) прогнозування – це встановлення потенціалу об'єкта, його розрахунок у часі й просторі;

2) програмування – це визначення шляхів і завдань розвитку об'єкта;

3) планування – це розрахунок реалізації шляхів і завдань розвитку об'єкта, підведення під них розрахованих гарантій реалізації (матеріальних, духовних, організаційних);

4) організація – це впорядкування суб'єктів та об'єктів управління, системи державного управління загалом і всього

процесу державно-владного впливу з метою вирішення завдань, що стоять перед державою;

5) регулювання – це приведення до єдиного знаменника у виконанні певних завдань об'єктів, що включені в процес їх виконання;

6) координація – це приведення у відповідність діяльності різних об'єктів, що перебувають у фарватері реалізації єдиної мети, але безпосередньо не пов'язаних між собою;

7) контроль – це слідкування за процесом діяльності, а також установлення реальних витрат і результатів управлінської діяльності, її всебічної ефективності.

Отже, контроль як одна з найважливіших функцій державного управління визнана всіма теоретиками державного управління, посідає кінцеву позицію в системі управлінських функцій. Контроль за організаційно-правовою природою необхідно розглядати як систематичну, конструктивну й позитивну діяльність, яка має місце як у сфері регулятивних, так і у сфері правоохоронних відносин, що зумовлено тісним зв'язком контролю з процесом прийняття управлінських рішень [26, с. 28]. За допомогою контролю забезпечується своєчасність унесення коректив в управлінську діяльність, отримання інформації про реальний стан справ у сфері державного управління, виявлення порушень чинного законодавства. Для здійснення контролю й досягнення завдань, що стоять перед ним, важливими є систематичність, послідовність, усебічність і гласність, проведення аналізу його наслідків з обов'язковими висновками й реагуванням на виявлені недоліки в роботі органів державної виконавчої влади та їх посадових осіб. Саме такий підхід до контролю забезпечує йому місце серед основних функцій державного управління, спрямованих на підвищення ефективності державного управління, узгодженість управлінської діяльності та її результативність.

Як процес, специфічний управлінський вплив контроль включає в себе такі стадії:

1. Констатацію фактів і перевірку виконання планів, завдань, прийнятих рішень.

2. Критичне оцінювання фактів або оцінювання того, що якісні та кількісні показники досягнуті підконтрольним об'єктом, при цьому оцінювання здійснюється не тільки з погляду законності, а й доцільності.

3. Розроблення заходів з метою поліпшення роботи й усунення виявлених недоліків.

Поділяючи думку О. Андрійко, необхідно зазначити, що контроль як функція державного управління має певні особливості та притаманні йому ознаки. Особливістю контролю є те, що він здійснюється з метою

перевірки дотримання й виконання поставлених завдань, прийнятих рішень, тобто фактично після здійснення інших функцій управлінської діяльності. Точніше кажучи, контроль перевіряє й оцінює весь процес управлінської діяльності. Метою такого оцінювання є приведення діяльності у відповідність до чинних правових норм і прийнятих згідно з ними управлінських рішень. Отже, контроль «перевіряє» здійснення інших функцій управління й органічно пов'язаний із ними. Реалізація контролю на кінцевих етапах управлінської діяльності свідчить, що він є інтегруючим засобом щодо дотримання та виконання поставленої мети й завдань перед управлінням і про відповідність йому всіх інших функцій державного управління [1, с. 167]. Тому можна стверджувати, що контроль у державному управлінні є незалежною функцією, органічно поєднаною з іншими функціями управління.

Контроль є загальною функцією управління ще й тому, що він відповідає вимогам, які висуваються до загальних функцій: функція має визначитися природою і призначенням управління, відображати конкретний вид діяльності, бути об'єктивно необхідною, мати цільову спрямованість, однорідність змісту й однотипність методів виконання, бути універсальною для всіх видів управління.

В. Мартем'янов зазначає, що контрольні функції означають наявність відповідних правовідносин між державою (в особі компетентних органів) і контрольованим суб'єктом [16].

Функції управління в системах управління спрямовані на досягнення визначеної мети. Під метою розуміється майбутній стан системи та її кінцевий результат. У такому разі система використовує всі функції для досягнення мети: планування, організацію, регулювання, облік, контроль. Контрольна діяльність являє собою один зі складників для реалізації кінцевого результату, є такою ж рівноправною, як і, наприклад, планування чи облік тощо. Різниця полягає лише в тому, що яку мету з них кожна функція переслідує. Мета контролю в управлінні полягає в забезпеченні органу управління інформацією про стан керованого об'єкта, що дає змогу вчасно здійснити коригувальні дії. Отже, контроль та інші функції управління виконують роль засобів, які забезпечують досягнення основних цілей системи.

В. Афанасьєв вважає, що, працюючи на головну мету, компоненти виконують свої специфічні функції, дії для досягнення своєї специфічної (не системної, а приватної, часткової) мети. Ця остання є ні що інше, як засіб для досягнення загальної мети.

«Компонентами», що виконують «свої специфічні функції», є в процесі управління планування, організація, регулювання, облік і контроль [3].

Саме в цьому аспекті більш глибоке дослідження змісту контролю як загальної функції управління. Тут виявляється закономірність у тому, що дослідження функцій управління повинно розкрити їх внутрішній зміст і систематику, визначити критерії їх розвитку й застосування, а також раціональні межі використання, щоб уникнути негативних наслідків, викликаних перебільшенням окремих функцій.

Зміст контролю як функції управління, на думку В. Журко й інших авторів, розкривають його «внутрішні специфічні функції», які стосовно управління будуть функціями другого порядку:

1) визначення ефективності управлінської діяльності керованої системи загалом та окремих її частин;

2) вироблення коригувального впливу – пропозицій, націлених на усунення виявлених відхилень і запобігання їм;

3) передача пропозицій для реалізації;

4) перевірка виконання пропозицій [7].

Оцінювання ефективності управлінської діяльності керованої системи загалом та окремих її частин має з'ясувати:

– відповідають або не відповідають результати діяльності керованої системи нормам функціонування;

– якість самих норм функціонування, наскільки вони забезпечують ефективність діяльності системи;

– якість розв'язуваних кожним елементом завдань і цілей в управлінні системою.

До завдань цієї функції входить, по-перше, визначення виконання завдань чи планів, підготовлених на основі аналізу; контроль при цьому має визначити ступінь відхилення процесу виконання від ідеальних вимог, по-друге, установлення причин, що викликали ці відхилення.

Друга функція контролю – вироблення коригувального впливу – припускає на основі аналізу причин виявлених відхилень розроблення конкретних пропозицій, спрямованих на усунення порушень і причин, які спричиняють, з урахування позитивних і негативних факторів, що роблять вплив на керовану систему. Вироблено пропозиції, спрямовані на усунення впливу негативних факторів за одночасного посилення впливу факторів позитивних. Отже, призначення контролю – створення умов, необхідних для корекції дій керованої системи в разі відхилення їх від заданих параметрів.

Далі здійснюються дві наступні функції контролю – передача вироблених пропозицій для реалізації й перевірка їх виконання.

Зі сказаного випливає, що зміст контролю як функції управління полягає в збиранні інформації про стан керованої системи, визначенні порушень, що виникають, і їх причин, виробленні заходів для усунення недоліків, відстеженні процесу їх реалізації на практиці.

В. Комаров, досліджуючи теоретичні засади вдосконалення контрольної діяльності, навіть твердження, що «в основі практики перебудови повинна бути цільова комплексна програма. Головна мета – підвищення ефективності, дієвості контролю» [10, с. 42].

Але це не може бути визнано кінцевою метою, тому що головні завдання залишаються невирішеними, а саме: запобігання негативним явищам і повне усунення негативних явищ. Це становить підсумкове завдання контролю, є базовим критерієм дієвості здійсненої контрольно-ревізійної роботи. Виходячи із цього завдання, контроль повинен спрямовуватися, урахуваючи минуле, на майбутнє. Практична реалізація цих принципів може бути відображена в здійсненні таких заходів, які б насамперед мали профілактичний, превентивний характер і були б пов'язані не тільки з безпосереднім запобіганням порушенням із матеріальними цінностями й коштами, а й підвищенням дієвості й ефективності роботи самого контрольно-ревізійного апарату.

Висновки

Отже, протягом тривалого часу й у різних сферах авторами трактується термін «контроль». Дослідники застосовують диференційний підхід. Окрім того, термін «контроль» використовується у вузькому та широкому сенсах. Уважаємо дещо помилковим погляд на контроль як виключно перевірку чого або кого-небудь. Він має набагато ґрунтовніше значення, у цьому контексті варто акцентувати увагу на тому, що контроль ще й використовується для подолання негативних факторів, які виявлені завдяки такій діяльності (має значний позитивний ефект). Окрім того, необхідно зауважити, що розуміння місця контролю в системі державного управління неможливе без поняття функції державного управління.

Отже, на нашу думку, контроль варто розглядати, по-перше, як заключну стадію процесу управління, основою якої є механізм зворотного зв'язку, а по-друге, як невід'ємний складник процесу прийняття та реалізації управлінських рішень, що підпорядкований цілям і завданням процесу управління.

Список використаних джерел:

1. Андрийко О.Ф. Реформування державного управління в Україні: проблеми і перспективи. Київ: Оріяни, 1998. 222 с.
2. Афанасьев В.Г. Человек в управлении обществом. Москва: Политиздат, 1977. 125 с.
3. Афанасьев В.Г. Системность и общество. Москва: Политиздат, 1980. 343 с.
4. Гаевський Б.А. Основи науки управління. Київ, 1998. 67 с.
5. Грачева Е.Ю., Толстопятенко Г.П., Рыжкова Е.А. Финансовый контроль: учебное пособие. Москва: Издательский дом «Камерон», 2004. 272 с.
6. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка: в 4 т. / ред. К.В. Виноградова. Москва: Рус. яз., 1999. 779 с.
7. Журко В.Ф., Ястребов В.Б. Внутриведомственный контроль и социалистическая собственность. Москва: Финансы, 1980. 86 с.
8. Контроль и ревизия в строительстве / Л.Ф. Зверенчук, Я.И. Гуральник и др. Москва: Финансы и статистика, 1989. 217 с.
9. Ісаков М.Г. Поняття, публічно-правові засади та значення державного контролю у економічній сфері. *Вісник Одеського національного університету*. 2012. № 7. URL: http://www.globus.ua/ua/publ/publ_one/36.html?print=1 (дата звернення: 04.03.2020).
10. Комаров В.В. О теоретических аспектах перестройки контрольной деятельности, создании системы интегрированного контроля. *Совершенствование учета, анализа и контроля на предприятиях в условиях полного хозяйственного расчета*. Москва: МГУ, 1988.
11. Контроль. Словник іншомовних слів Мельничука. *Словopedia*: веб-сайт. URL: <http://slovpedia.org.ua/42/53402/284474.html> (дата звернення: 3.03.2020).
12. Контроль. Тлумачний словник української мови E-slovník. URL: <https://eslovnik.com/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C> (дата звернення: 03.03.2020).
13. Кочерин Е.А. Контроль как функция управления. Москва: Знание, 1982. 78 с.
14. Крамаровский Л.М. Ревизия и контроль. Москва: Финансы и статистика, 1988. 119 с.
15. Кубко Е.Б. Введение в теорию государственно-правовой организации социальных систем. Киев: Юринком. 1997. 223 с.
16. Мартемьянов В.С. Хозяйственное право: учебник. Москва: БЕК, 1994. Т. 1. 117 с.
17. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. Москва: Дело, 1999. 800 с.
18. Нижник Н.Р. Реформування державного управління в Україні: проблеми і перспективи. Київ: Оріяни, 1998. 192 с.
19. Петров Э.И., Марченко Р.Н., Барина Л.В. Криминологическая характеристика и предупреждение экономических преступлений: учебное пособие. Москва: Академия МВД России, 1995. 223 с.
20. Словарь иностранных слов / под ред. В.В. Пчелкиной. Москва: Рус. яз., 1988. 445 с.
21. Словник української мови: в 11 томах / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О.О. Потебні; редкол.: І.К. Білодід (голова) та ін. Київ: Наук. думка, 1973. Т. 4. 840 с.
22. Суйц В.П. Внутрипроизводственный контроль. Москва: Финансы и статистика, 1987. 224 с.
23. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка: в 4 т. / пер. с нем. О.Н. Трубачёвым. Москва: Прогресс, 1964–1973. Т. 4. 855 с.
24. Файоль А. Общее и промышленное управление. Москва, 1923. 213 с.
25. Химичева Н.И. Финансовое право: учебник. Москва: БЕК, 1995. 228 с.
26. Шевчук В.О. Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою (Проблеми теорії, організації, методології). Київ, 1999. 312 с.

Tetiana Tatarova. Concepts and contents of control in public finance management

The article deals with the views of experts on establishing the definition of "control", as well as its etymology. In addition, the study covers the views of scientists in the field of public administration, process management to the place of control in the management system. It is stated that the concept of "control" has been interpreted quite widely during different epochs, and also has various origins. It is pointed out that when disclosing the essence of control, scientists use a differentiated approach, that is, it all depends on the field of scientific research. The article also analyzes the meaning of the concept of "control" in a broad and narrow sense. It is noted that often scientists consider control only as a check (V. Suits, E. Petrova, R. Marchenko, L. Barinova), but this concept has a deeper meaning. It can be implemented in the form of verification of the implementation of the decisions that have been made, as well as a manifestation of the correspondence of the state of affairs and the plan (L. Zverechuk), however, the attention is emphasized, which thus does not highlight one of the main features of control (the possibility of influencing financial and economic need). It is noted in the opinion of researchers on the multifaceted control as the phenomenon E. Kocherin divides into three planes). It is noted that the approaches of scientists testify to this phenomenon only in the context of their own scientific direction (philosophy, management, etc.). The article also reveals the content of control as a general management function, control is one of the most important functions of public administration and occupies the final position in the system of administrative functions. The stages of control as a process, the content of control of the control function are revealed (four functions with illumination of their content

and the tasks that are put before them). It is concluded that understanding the place of control in the system of public administration is impossible without the concept of the function of public administration. Thus, control should be considered, firstly, as the final stage of the management process, which is based on the feedback mechanism, and secondly, as an integral part of the process of making and implementing management decisions, subject to the goals and objectives of the management process.

Key words: control, structure, stages, functions, theory of control.

